

ภาวะโภชนาการของสารไอโอดีนในเด็ก

ดร. ศักดา พริ้งลำภู

รศ. นพ. วิชัย เอกพลากร

ภาวะโภชนาการของสารไอโอดีนในเด็ก

การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2 สำหรับในกลุ่มเด็กอายุ 1-14 ปี ได้ทำการเก็บตัวอย่างปัสสาวะเพื่อตรวจหาระดับไอโอดีนในปัสสาวะ และขณะเดียวกันได้เก็บตัวอย่างเกลือแกงในครัวเรือนของบุคคลตัวอย่างเพื่อตรวจระดับไอโอดีน

คำจำกัดความ

เกณฑ์การประเมินปริมาณไอโอดีนที่ได้รับจากอาหารและภาวะโภชนาการของสารไอโอดีนจากระดับไอโอดีนในปัสสาวะของแต่ละชุมชนของWHO/UNICEF/ICCIDD มี 2 ช่วงอายุคือ

- เกณฑ์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี¹ มีเกณฑ์การพิจารณาเพียง 2 ระดับ ได้แก่ ค่ามัธยฐานของปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะของชุมชน ถ้าน้อยกว่า 100 µg/L จัดอยู่ในระดับได้รับสารไอโอดีนไม่เพียงพอ และค่ามัธยฐานของปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะของชุมชนเท่ากับหรือมากกว่า 100 µg/L จัดอยู่ในระดับได้รับสารไอโอดีนเพียงพอ และ
- เกณฑ์การประเมินของWHO/UNICEF/ICCIDD สำหรับเด็กวัยเรียนอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป² ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา 6 ระดับ อย่างไรก็ตามสำหรับค่ามัธยฐานของปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะของชุมชนเท่ากับหรือมากกว่า 100 µg/L จัดอยู่ในระดับได้รับสารไอโอดีนเพียงพอ เช่นเดียวกับของกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี

สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2 ปีถึงน้อยกว่า 6 ปียังไม่มีเกณฑ์การประเมินของWHO/UNICEF/ICCIDD ออกมาใช้ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1-5 ปี จึงขอเสนอใช้เกณฑ์การประเมินของWHO/UNICEF/ICCIDD สำหรับเด็กวัยเรียนอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไป²

สำหรับการประเมินภาวะโภชนาการของสารไอโอดีนควรพิจารณาจาก 2 เงื่อนไขประกอบกัน² ดังนี้

1. พิจารณาจากค่ามัธยฐานของปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะของแต่ละชุมชนที่มีขนาดตัวอย่างตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ($n \geq 30$) เกณฑ์การประเมินดังแสดงในตารางที่ 12.1
2. พิจารณาจากจำนวนร้อยละของประชากรในชุมชนที่มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะอยู่ในเกณฑ์ขาด กล่าวคือ มีจำนวนประชากรในชุมชนตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นผู้ขาดสารไอโอดีน (คือมีระดับไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า 100 µg/L) และหรือ มีจำนวนประชากรในชุมชนตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไปเป็นผู้ขาดสารไอโอดีนในระดับปานกลางและรุนแรงรวมกัน (มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า 50 µg/L) ถือว่าชุมชนนั้นยังมีปัญหาขาดสารไอโอดีน

ตารางที่ 12.1 เกณฑ์การประเมินปริมาณไอโอดีนที่ได้รับจากอาหาร และภาวะโภชนาการของสารไอโอดีน จากค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะ

ค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะ (µg/L)	การประเมิน			
	ปริมาณไอโอดีนที่ได้รับจากอาหาร		ภาวะโภชนาการของสารไอโอดีน	
<20	ไม่พอเพียง	ได้รับสารไอโอดีนไม่พอเพียง	ขาดสารไอโอดีนอย่างรุนแรง	ขาด
20-49	ไม่พอเพียง		ขาดสารไอโอดีนปานกลาง	
50-99	ไม่พอเพียง		ขาดสารไอโอดีนเล็กน้อย	
100-199	พอเพียง	ได้รับสารไอโอดีนพอเพียง	เหมาะสม	เหมาะสม
200-299	มากเกินไป	ได้รับสารไอโอดีนเกินพอเพียง	เพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป	เกิน
>=300	มากเกินไป (excessive intake)		มีผลเสียต่อสุขภาพ เพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะคอพอกเป็นพิษ และต่อมธัยรอยด์อักเสบจากภูมิคุ้มกันตนเอง	

ตารางที่ 12.1 แสดงผลการสำรวจระดับไอโอดีนในปัสสาวะเด็ก เป็นค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนเมื่อพิจารณาจากค่ามัธยฐาน พบว่า เด็กทุกกลุ่มอายุได้รับปริมาณไอโอดีนจากอาหารพอเพียง (ค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะมากกว่า 100 µg/L) และค่ามัธยฐานมีแนวโน้มลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอายุ 1 ปี มีค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะสูงสุด

ค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะของเด็กเพศชาย เพศหญิง และ รวมทั้ง 2 เพศ จำแนกตามเขตเทศบาล พบว่า เด็กทุกกลุ่มอายุได้รับปริมาณไอโอดีนจากอาหารพอเพียง (ค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะมากกว่า 100 µg/L) และเด็กเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้ง 2 เพศ ในเขตเทศบาลมีแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะสูงกว่านอกเขตเทศบาล

จากค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะของเด็กเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้ง 2 เพศ จำแนกตามภาค รวมทั้งกทม. พบว่า เด็กทุกกลุ่มอายุได้รับปริมาณไอโอดีนจากอาหารพอเพียง (ค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะมากกว่า 100 µg/L) โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่ามัธยฐานของระดับไอโอดีนในปัสสาวะต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งในเด็กเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้ง 2 เพศ

ตารางที่ 12.2 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่ามัธยฐาน ของระดับไอโอดีนในปัสสาวะ จำแนกตามเพศ อายุ เขตปกครอง และภูมิภาค

กลุ่มอายุ (ปี)	ชาย					หญิง					รวม							
	N	min	max	mean	sd	median	N	min	max	mean	sd	median	N	min	max	mean	sd	median
1	238	33	1434	213.38	173.95	194	207	0	3807	220.75	287.58	179	445	0	3807	216.71	232.47	190
2-5	1110	10	1302	206.16	145.59	187	1090	11	1569	191.24	154.76	169	2200	10	1569	199.04	150.58	178
6-9	1059	7	1276	166.83	127.02	147	1066	4	1312	166.68	140.64	140	2125	4	1312	166.76	133.97	144
10-14	1455	4	1469	148.42	126.55	128	1482	4	1498	148.48	129.80	122	2937	4	1498	148.45	128.51	124
เขตปกครอง																		
ในเขต	1990	4	1434	186.87	196.65	157	2015	0	1312	177.36	191.19	148	4006	0	1434	182.29	194.97	153
นอกเขต	1871	7	1469	169.31	110.92	145	1830	4	3807	166.53	129.38	134.5	3701	4	3807	167.97	120.36	139
ภาค																		
เหนือ	895	19	1469	214.59	204.44	176	902	10	3807	211.66	271.34	171	1797	10	3807	213.18	238.79	174
กลาง	912	10	1090	175.01	122.53	149.5	903	7	1569	166.93	132.15	138	1815	7	1569	171.10	127.62	145
ดอ.เฉียงเหนือ	960	4	1096	143.61	89.11	130.5	953	0	1145	147.96	103.14	118	1913	0	1145	145.69	96.14	125
ใต้	842	20	1434	197.63	187.89	157	819	11	1099	175.19	166.59	137	1661	11	1434	186.77	179.08	145
กทม	253	28	951	190.93	153.12	157	268	12	685	182.70	156.02	156	521	12	951	186.80	155.10	156
รวม	3862	4	1469	174.17	138.61	152	3845	0	3807	169.33	154.72	141	7707	0	3807	171.83	146.46	146

สัดส่วนของการขาดไอโอดีนโดยรวมมีเด็กที่ได้รับสารไอโอดีนพอเพียง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 100-199 µg/L) ร้อยละ 36.1 และพบว่า มีผู้ที่ขาดสารไอโอดีนในทุกระดับ (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <100 µg/L) รวมกันร้อยละ 34.8 แบ่งเป็น ผู้ที่ขาดระดับรุนแรง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <=20 µg/L) ปานกลาง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 20-49 µg/L) และ เล็กน้อย (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 50-99 µg/L) ร้อยละ 1.2, 5.7 และ 27.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 12.3)

อย่างไรก็ตามหากใช้เกณฑ์ประเมิน ของ WHO/UNICEF/ICCIDD กล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้โดยรวมได้รับสารไอโอดีนพอเพียง เนื่องจากมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีนในทุกระดับ (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ น้อยกว่า 100 µg/L) รวมกันต่ำกว่าร้อยละ 50 ในขณะที่เดียวกันมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีนระดับรุนแรงและ ปานกลาง (มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า 50 µg/L) รวมกันต่ำกว่าร้อยละ 20

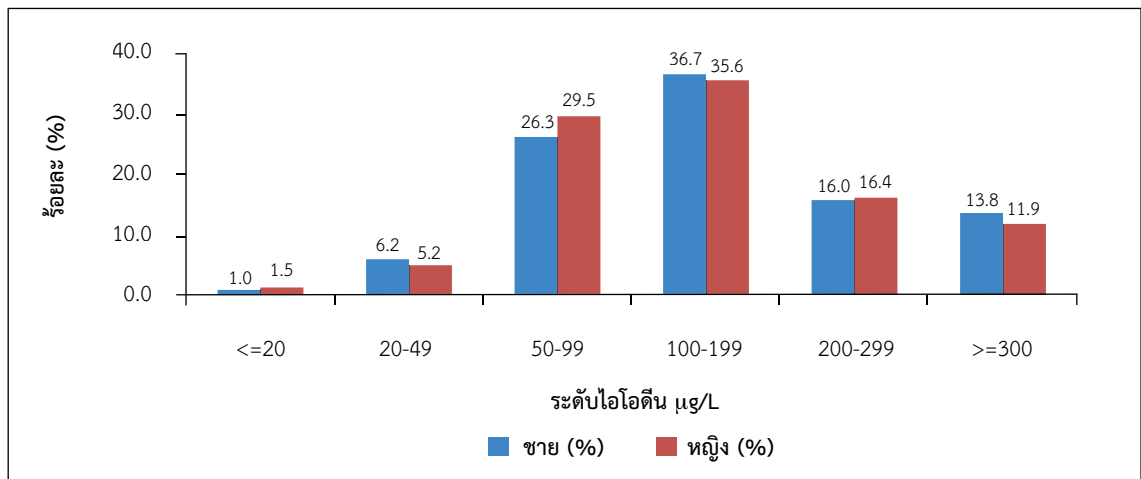
โดยรวมจากเด็กชายที่สำรวจทั้งหมด 3,861 คนพบว่ามีเด็กชายที่ได้รับสารไอโอดีนจากอาหารไม่พอเพียงร้อยละ 33.51 พอเพียงร้อยละ 36.78 และเกินพอเพียง ร้อยละ 29.71

จากเด็กหญิงที่สำรวจทั้งหมด 3,845 คนพบว่ามีเด็กหญิงที่ได้รับสารไอโอดีนจากอาหารไม่พอเพียง ร้อยละ 36.17 พอเพียงร้อยละ 35.48 และเกินพอเพียง ร้อยละ 28.35

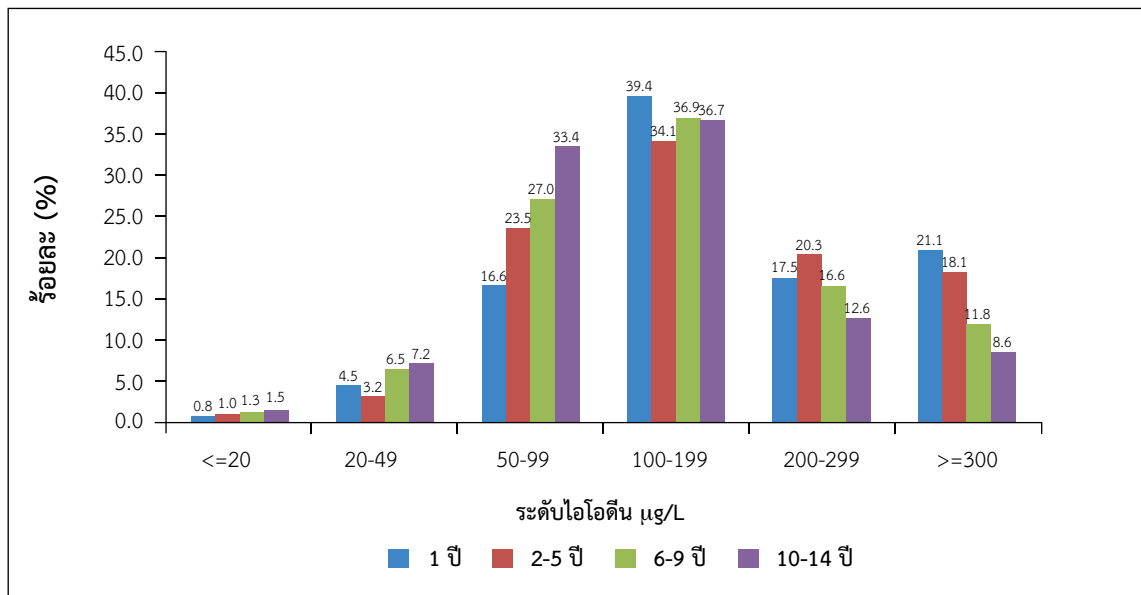
ตารางที่ 12.3 แสดงร้อยละของจำนวนประชากร จำแนกโดย ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ เพศ กลุ่มอายุ เขต ปกครอง ทม ภาคและโดยรวม (n=7,707)

ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ (µg/l)	จำนวน	เพศ		กลุ่มอายุ				เขตการปกครอง		ภาค					รวม
		ชาย (%)	หญิง (%)	1	2-5	6-9	10-14	ในเขต	นอกเขต	เหนือ	กลาง	ตอ.เฉียงเหนือ	ใต้	กทม	
<=20	77	1.0	1.5	0.8	1.0	1.3	1.5	1.1	1.3	0.9	1.3	1.9	0.3	0.3	1.3
20-49	342	6.2	5.2	4.5	3.2	6.5	7.2	4.0	6.4	3.4	5.4	8.2	3.4	3.8	5.7
50-99	1,956	26.3	29.5	16.6	23.5	27.0	33.4	25.8	28.6	21.1	25.3	32.9	27.8	25.5	27.8
100-199	2,811	36.7	35.6	39.4	34.1	36.9	36.7	35.9	36.2	34.6	39.1	34.7	37.3	34.5	36.2
200-299	1,393	16.0	16.4	17.5	20.3	16.6	12.6	19.2	15.1	20.6	16.4	13.3	16.4	20.9	16.2
>=300	1,128	13.8	11.9	21.1	18.1	11.8	8.6	14.0	12.5	19.5	12.6	9.1	14.8	15.1	12.9

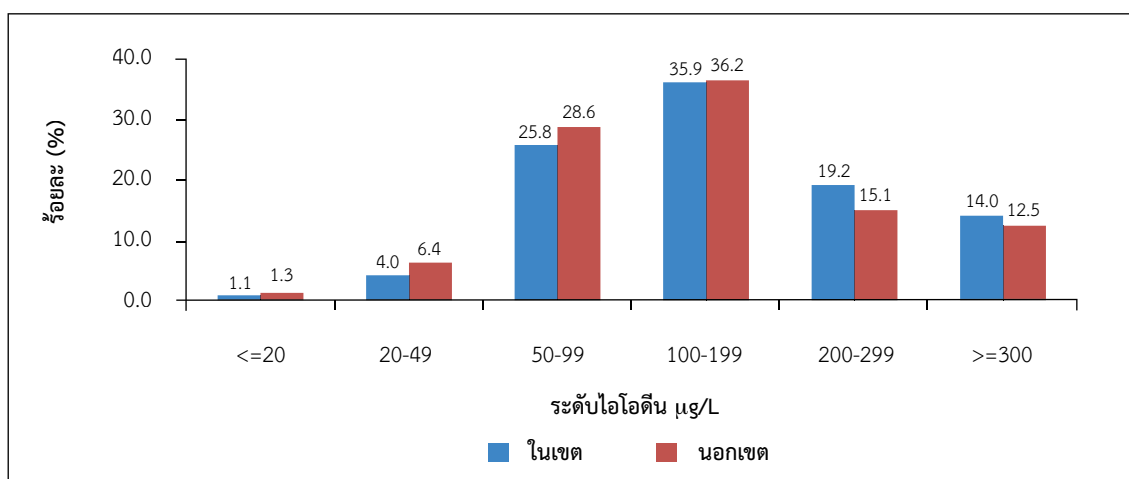
รูปที่ 12.1 ร้อยละของประชากรเด็ก จำแนกตาม ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ และเพศ

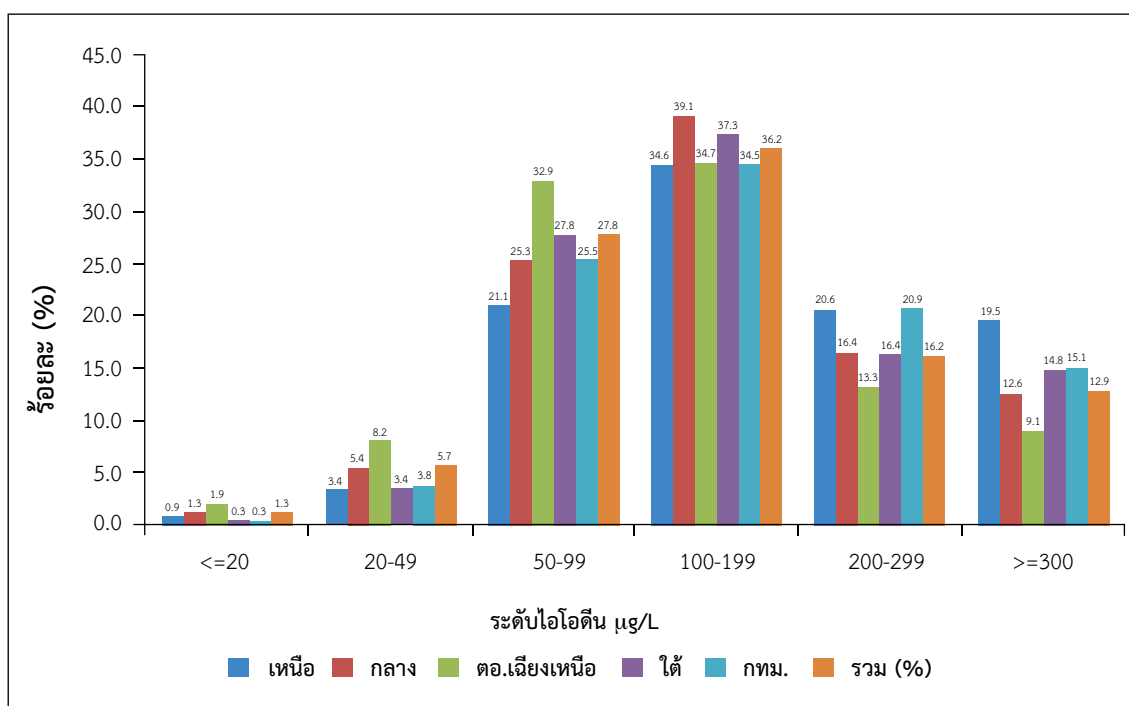
รูปที่ 12.2 ร้อยละของประชากรเด็ก จำแนกตามระดับไอโอดีนในปัสสาวะ และกลุ่มอายุ

รูปที่ 12.3 ร้อยละของประชากรเด็ก จำแนกตาม ระดับไอโอดีนในปัสสาวะและที่อยู่ตามเขตปกครอง

รูปที่ 12.4 ร้อยละของประชากรเด็ก จำแนกตามระดับไอโอดีนในปัสสาวะ และภูมิภาค

ตารางที่ 12.4 แสดงสัดส่วนของเด็กที่มีระดับไอโอดีนระดับต่างๆ ดังนี้

1. เด็กชายและเด็กหญิงมีแนวโน้มของสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $<100 \mu\text{g/L}$) ในทุกระดับเพิ่มขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้นโดยกลุ่มอายุ 10-14 ปีมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $<100 \mu\text{g/L}$) ในทุกระดับเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุ 1 ปีโดยเพิ่มจากร้อยละ 22.1 เป็นร้อยละ 42.4 ในเด็กเพศชาย และเพิ่มจากร้อยละ 21.8 เป็นร้อยละ 41.8 ในเด็กเพศหญิง
2. เด็กชายและเด็กหญิงมีแนวโน้มของสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนในระดับพอเพียง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $100-199 \mu\text{g/L}$) เพิ่มขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ระหว่างกลุ่มอายุ 2-5, 6-9, 10-14 ปี อย่างไรก็ตามพบว่า เด็กเพศหญิง กลุ่มอายุ 1 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนในระดับพอเพียง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $100-199 \mu\text{g/L}$) มากที่สุดเทียบกับกลุ่มอายุอื่น
3. เด็กชายและเด็กหญิงมีแนวโน้มของสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $200-299 \mu\text{g/L}$) และมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $\geq 300 \mu\text{g/L}$) รวมกันลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป และมากเกินไปรวมกันมีสัดส่วนลดลงประมาณ 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุ 1 ปีโดยลดลงจากร้อยละ 40.4 เป็นร้อยละ 20.5 ในเด็กเพศชาย และลดลงจากร้อยละ 36.4 เป็นร้อยละ 22.0 ในเด็กเพศหญิง

เขตปกครอง

1. เด็กชายและเด็กหญิงทั้งนอกเขตและในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนในระดับพอเพียง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $100-199 \mu\text{g/L}$) ไม่แตกต่างกันระหว่างร้อยละ 34.7-37.1
2. เด็กชายและเด็กหญิงนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $<100 \mu\text{g/L}$) ในระดับต่างๆ และทุกระดับรวมกันสูงกว่าเด็กชายและเด็กหญิงในเขตเทศบาล (ร้อยละของผู้ขาดสารไอโอดีน ทุกระดับรวมกันของเด็กชายที่อยู่นอกเขต เทียบกับในเขต คือ ร้อยละ 35.2 และร้อยละ 28.8 สำหรับกรณีเด็กหญิงที่อยู่นอกเขตเทียบกับในเขต คือร้อยละ 37.3 และ ร้อยละ 33.1 ตามลำดับ)
3. เด็กชายและเด็กหญิงที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $200-299 \mu\text{g/L}$) และมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $\geq 300 \mu\text{g/L}$) หรือทั้งสองรวมกัน น้อยกว่า เด็กชายและเด็กหญิงที่อยู่ในเขตเทศบาล (เด็กชายที่อยู่นอกเขต เทียบกับที่อยู่ในเขต คือร้อยละ 28.1 และร้อยละ 34.1 ตามลำดับสำหรับกรณีเด็กหญิงที่อยู่นอกเขตเทียบกับในเขตคือร้อยละ 26.9 และ 32.3)

พิจารณาตามรายการ

การกระจายของสัดส่วนผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนในเด็กเพศชายและเพศหญิงทุกภาครวมทั้ง กทม. มีแนวโน้มเหมือนกัน

เมื่อพิจารณารายภาค พบว่า ทุกภาครวมทั้ง กทม. มีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนพอเพียง (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ $100-199 \mu\text{g/L}$) ใกล้เคียงกันอยู่ระหว่างร้อยละ 34.5-39.1

กลุ่มเด็กที่ศึกษาในทุกภาครวมทั้งกทม. ผ่านเกณฑ์การขาดสารไอโอดีนตามเกณฑ์ของWHO/UNICEF/ICCIDD อย่างไรก็ดีตาม พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <100 µg/L) ในระดับต่างๆ สูงกว่าภาคอื่นโดยมีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <100 µg/L) ในทุกระดับรวมกันสูงถึงร้อยละ 43.0 สำหรับภาคอื่นรวมทั้ง กทม. มีสัดส่วนผู้ขาดสารไอโอดีนในทุกระดับรวมกันอยู่ระหว่างร้อยละ 25.3-31.9

นอกจากนี้โดยรวมพบว่า มีสัดส่วนของเด็กที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 200-299 µg/L) ร้อยละ 16.2 และสัดส่วนเด็กที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ ≥300 µg/L) ร้อยละ 12.9

ทุกภาครวมทั้ง กทม. มีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 200-299 µg/L) อยู่ระหว่างร้อยละ 13.3-20.9 และมีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ ≥300 µg/L) อยู่ระหว่างร้อยละ 9.1-19.5 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไปและมากเกินไปต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นคือ คิดเป็นร้อยละ 22.4 ในขณะที่ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไปและมากเกินไปสูงที่สุดคือ คิดเป็นร้อยละ 40.1

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีร้อยละผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <100 µg/L) ทั้งในเพศชายและเพศหญิงมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ (คือ คิดเป็นร้อยละ 41.4 ในเด็กเพศชายและร้อยละ 44.6 ในเด็กเพศหญิง) นอกจากนี้ยังมีร้อยละของผู้ที่ได้รับสารไอโอดีนมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ 200-299 µg/L) และมากเกินไป (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ ≥300 µg/L) รวมกันต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆทั้งเพศชายและหญิง (คือ คิดเป็นร้อยละ 21.4 ในเด็กเพศชายและร้อยละ 23.4 ในเด็กเพศหญิง)

ตารางที่ 12.4 ร้อยละของเพศชายและหญิง จำแนกตาม ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ กลุ่มอายุ เขตปกครอง ภาคว และ กทม

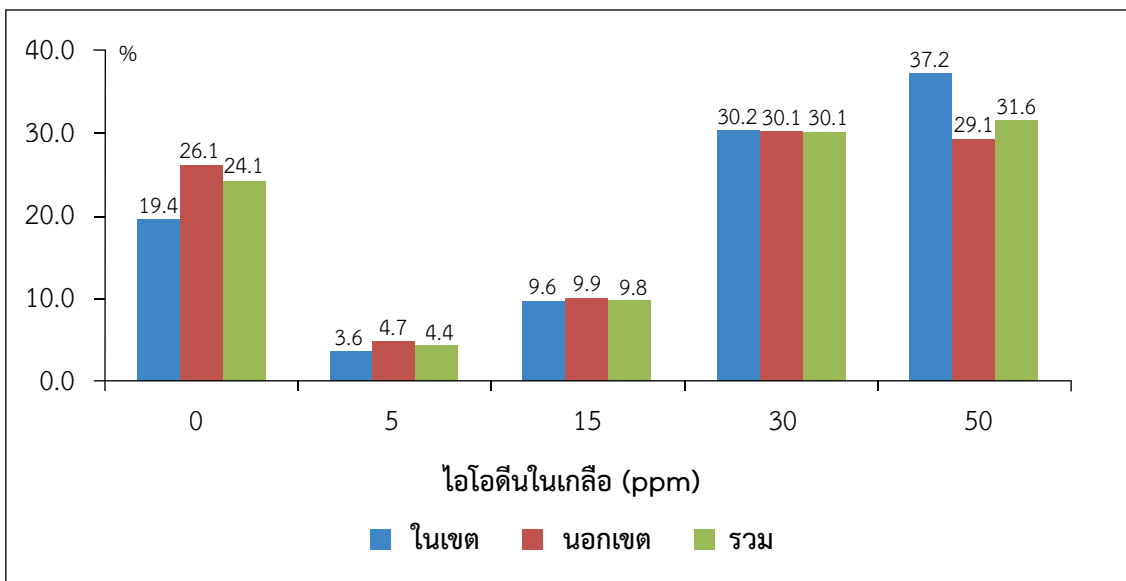
ระดับไอโอดีน ในปัสสาวะ (µg/L)	ร้อยละของเด็ก													
	ชาย							หญิง						
	จำนวน	<=20	20-49	50-99	100-199	200-299	>=300	จำนวน	<=20	20-49	50-99	100-199	200-299	>=300
กลุ่มอายุ (ปี)														
1	238	0.08	4.81	17.2	37.5	19	21.46	207	1.66	4.2	15.93	41.8	15.7	20.65
2-5	1,110	0.62	2.51	21.6	35	19.9	20.42	1,090	1.31	3.94	25.55	33.1	20.6	15.47
6-9	1,058	1.3	7.76	24	38.1	16.9	11.88	1,066	1.25	5.04	30.25	35.5	16.3	11.61
10-14	1,455	1.21	8.18	33	37.1	11.4	9.12	1,482	1.85	6.2	33.73	36.3	13.9	8.1
เขตปกครอง														
ในเขต	1,990	0.93	3.74	24.2	37.1	19.4	14.73	2,015	1.35	4.22	27.5	34.7	18.9	13.3
นอกเขต	1,871	1.02	7.15	27.1	36.7	14.5	13.57	1,830	1.59	5.48	30.24	35.8	15.7	11.28
ภาค														
เหนือ	895	0.43	3.97	20.7	33.1	20.7	21.01	902	1.44	2.69	21.44	36.1	20.4	17.92
กลาง	911	0.99	5.75	24.1	38.5	16.9	13.75	903	1.55	5.03	26.51	39.7	15.9	11.26
ตอ.เฉียงเหนือ	960	1.66	9.28	30.5	37.1	12.3	9.15	953	2.23	6.98	35.44	32	14.4	8.98
ใต้	842	0.3	2.62	26.3	38.1	15.8	16.9	819	0.27	4.31	29.43	36.4	16.9	12.64
กทม	253	0	4.56	23.7	33.6	20.9	17.27	268	0.59	2.96	27.24	35.5	20.8	12.9
รวม	3,861	0.99	6.23	26.3	36.8	15.8	13.88	3,845	1.53	5.14	29.5	35.5	16.5	11.82

ระดับไอโอดีนในเกลือแกงในครัวเรือน

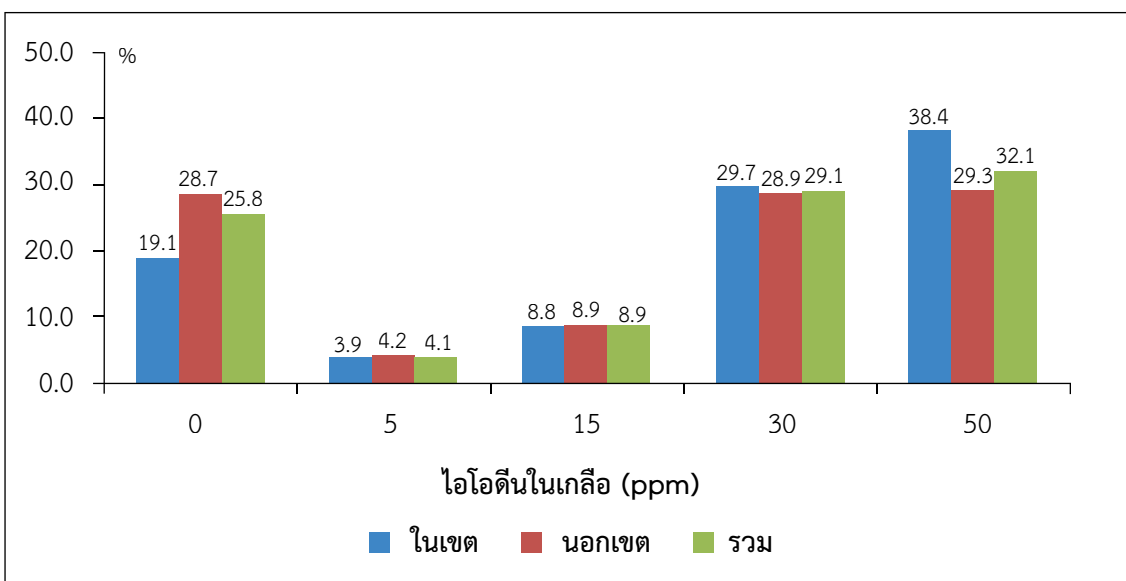
การวิเคราะห์ตัวอย่างเกลือแกงจากครัวเรือนของบุคคลตัวอย่างที่อยู่ในการสำรวจครั้งนี้ โดยใช้ชุดทดสอบไอโอดีนในเกลือเสริมไอโอดีน (I-KIT) ที่สามารถใช้ในภาคสนาม โดยรายงานค่า ไอโอดีน เป็น 5 ช่วง คือ 0-<5, 5-<15, 15-<30, 30-<50 และ 50+ppm

ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างเกลือแกงจาก 4733 ครัวเรือนของเด็กอายุ 1-14 ปี ที่เป็นบุคคลตัวอย่างของการสำรวจ และจำนวน 10733 ตัวอย่างจากครัวเรือนของบุคคลตัวอย่างอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่าโดยรวมร้อยละ 38.3 ของตัวอย่างมีไอโอดีนในเกลือต่ำกว่า 30 ppm (ในกลุ่มเด็กร้อยละ 38.3 และกลุ่ม 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 38.8) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน รายละเอียดของร้อยละตัวอย่างเกลือแกงที่มีระดับไอโอดีน 0, 5, 15, 30 และ 50 ดังแสดงในรูปที่ 12.5 และ 12.6 และพบว่าสัดส่วนของเกลือแกงที่มีไอโอดีน ≥ 50 ppm ของตัวอย่างในเขตเทศบาลมีมากกว่านอกเขตเทศบาล

รูปที่ 12.5 ร้อยละของครัวเรือนเด็กไทยอายุ 1-14 ปีจำแนกตามระดับไอโอดีนในเกลือแกง

รูปที่ 12.6 ร้อยละของครัวเรือนประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปจำแนกตามระดับไอโอดีนในเกลือแกง

เมื่อพิจารณาร้อยละของตัวอย่างเกลือแกงในครัวเรือนที่ได้กาศัยอยู่ที่มีระดับไอโอดีน เกิน 30 ppm ขึ้นไปซึ่งอยู่ในระดับที่เพียงพอ มีร้อยละ 61.2 และพบว่ามีความแตกต่างระหว่างภาค คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีร้อยละของเกลือแกงที่มีไอโอดีนในระดับเพียงพอต่ำสุดคือร้อยละ 34.7 ขณะที่ภาคอื่นมีร้อยละ 70-80 ของตัวอย่างนอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อพิจารณาในภาพรวม ในเขตเทศบาล มีสัดส่วนของเกลือแกงที่มีไอโอดีนเพียงพอ มากกว่านอกเขตยกเว้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพบว่า ร้อยละของเกลือที่มีไอโอดีนเพียงพอ ต่ำทั้งในเขต เทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งข้อค้นพบนี้มีลักษณะเดียวกันในผลการวิเคราะห์ตัวอย่างจากครัวเรือนของบุคคล ตัวอย่างอายุ 15 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 12.5)

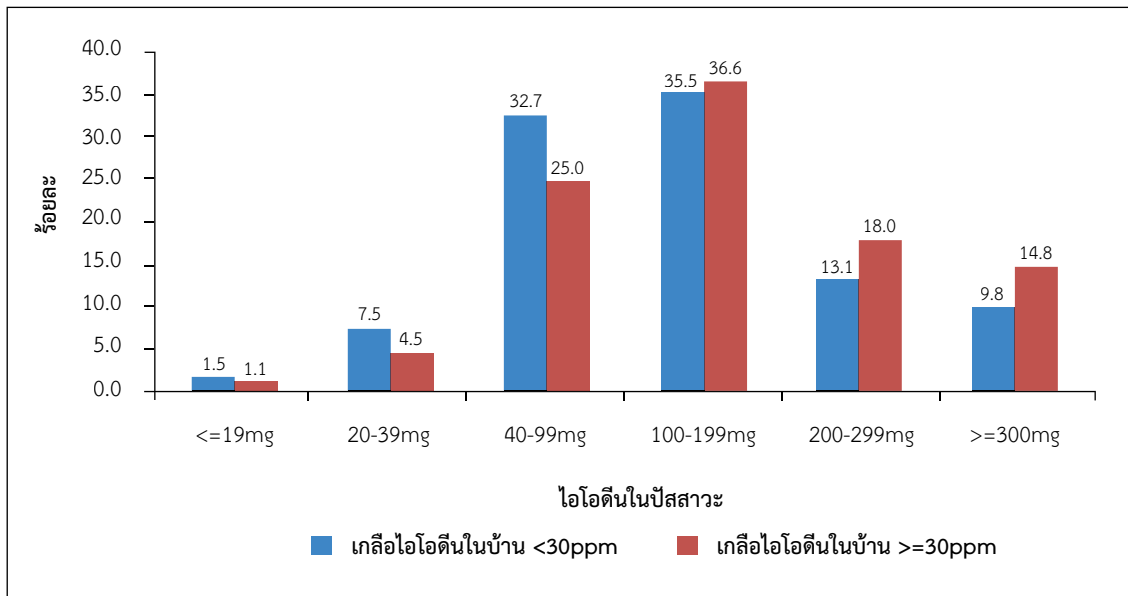
ตารางที่ 12.5 ร้อยละของคร่าวเรือนที่มีปริมาณไอโอดีนในเกลือในคร่าวเรือน ≥ 30 ppm จำแนกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง และภาค

	ในเขต		นอกเขต		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-14 ปี						
เหนือ	955	83.8	978	70.0	1,933	72.5
กลาง	999	75.3	1,027	85.4	2,026	82.0
ตอ.เฉียงเหนือ	1,017	38.5	1,030	33.9	2,047	34.7
ใต้	844	70.0	958	73.7	1,802	72.8
กทม.	918	74.0	0	0	918	74.0
รวม	4,733	67.4	3,993	59.2	8726	61.7
15 ปีขึ้นไป						
เหนือ	2,144	80.9	2,224	68.2	4,368	70.7
กลาง	2,400	77.2	2,332	83.7	4,732	81.5
ตอ.เฉียงเหนือ	2,165	38.6	2,346	34.5	4,511	35.2
ใต้	1,911	70.2	2,137	70.2	4,048	70.2
กทม.	2,113	71.4	0	0	2,113	71.4
รวม	10,733	68.1	9,039	58.2	19,772	61.2

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับไอโอดีนในเกลือแกงกับระดับไอโอดีนในปัสสาวะ

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเด็กที่มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะระดับต่างๆ จำแนกตามไอโอดีนในเกลือแกง ของครอบครัว (น้อยกว่า 30 ppm และ ≥ 30 ppm) พบว่าคร่าวเรือนที่มีไอโอดีนในเกลือแกง < 30 ppm มี สัดส่วนของเด็กที่มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะต่ำ (< 100 -199 mg) ร้อยละ 41.7 ในขณะที่คร่าวเรือนที่เกลือแกง มีไอโอดีน ≥ 30 ppm มีร้อยละ 34.9 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value <0.05) รูปที่ 12.7

รูปที่ 12.7 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปี ที่มีไอโอดีนในปัสสาวะระดับต่างๆ จำแนกตามระดับ ไอโอดีนในเกลือแกงของครัวเรือน

สรุป

การสำรวจระดับสารไอโอดีนในเกลือแกงของครัวเรือนพบว่าร้อยละ 38 ของตัวอย่างมีไอโอดีนในระดับต่ำกว่า 30 ppm และพบว่าเด็กที่อาศัยในครัวเรือนที่มีไอโอดีนในเกลือแกงต่ำมีแนวโน้มที่มีไอโอดีนในปัสสาวะต่ำกว่าเด็กที่อาศัยในบ้านที่เกลือแกงครัวเรือนมีไอโอดีนสูง

ผลการสำรวจภาวะโภชนาการไอโอดีนโดยใช้เกณฑ์พิจารณาทั้งจากค่ามัธยฐานของปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะ (100-199 µg/L) ของแต่ละชุมชน (n≥30) รวมไปกับจำนวนร้อยละของประชากรในชุมชนที่มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะอยู่ในเกณฑ์ขาด [ประชากรในชุมชนร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นผู้ขาดสารไอโอดีน (ระดับไอโอดีนในปัสสาวะ <100 µg/L) และมีจำนวนประชากรในชุมชนที่ขาดสารไอโอดีนในระดับปานกลางและรุนแรงรวมกัน (มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า 50 µg/L)] ผลการสำรวจ พบว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงไทยในอายุ 2-14 ปี มีภาวะโภชนาการสารไอโอดีนอยู่ในระดับพอเพียง แต่อย่างไรก็ตามควรให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาในกลุ่มเด็กทุกกลุ่มอายุที่มีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาของภาวะโภชนาการของสารไอโอดีนทั้งในด้านได้รับสารไอโอดีนไม่เพียงพอ หรือได้รับ สารไอโอดีนมาก เกินไป อย่างต่อเนื่อง และอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Iodine requirements in pregnancy and infancy. IDD newsletter. 2007. February 23(1), p1-2.
2. World Health Organization (2007). Assessment of Iodine Deficiency Disorders and Monitoring their Elimination: A guide for programme managers, 3rd edition, 33.